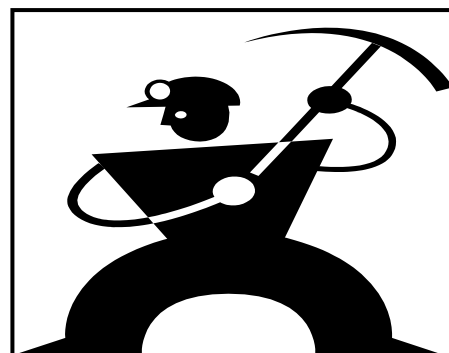

۵

معدن

مقدمه

۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به‌طور سالانه بخشی از معادن کشور را به عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳، به دلیل عدم اجرای طرح‌های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیت‌های اقتصادی دچار خلأ آماری شد. در سال‌های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا درآورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۸۵ به استثنای سال‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۴ آمارگیری از معادن کشور به‌طور سالانه انجام شده است.

آمار و اطلاعات مندرج در این فصل، علاوه بر نتایج آمارگیری‌ها و سرشماری‌های مذکور شامل آمار و اطلاعات شرکت‌های

آمارگیری از فعالیت‌های مربوط به معادن کشور و انتشار مستمر نتایج آن، از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد. این آمارها، هر سال همزمان با انتشار "آمار فعالیت‌های صنعتی"، در ضمیمه نشریه مذکور به چاپ می‌رسید ولی از سال ۱۳۳۹، آمارهای مربوط در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان "آمار فعالیت‌های معدنی ایران" منتشر شد. اولین سرشماری از معادن کشور در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد اجرا شد و از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن نقاط مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیت‌های معادن جمع‌آوری و منتشر می‌کرد. در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن اجرا شد. از سال ۱۳۵۳ تا سال

تعاونی معدنی ارائه شده توسط اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان تهران می‌باشد.

تعاریف مفاهیم

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره‌برداری از آن اقتصادی می‌باشد) و ماشین‌آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی از آن کانسار ایجاد شده‌است. کانه‌آرایی، به تمامی عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه‌ها از یکدیگر صورت می‌گیرد، اطلاق می‌شود.

معدن در حال بهره‌برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره‌برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت (غیر از معادن شن و ماسه) و یا شهرداری‌ها و فرمانداری‌ها (برای معادن شن و ماسه) بوده و نیز در سال آمارگیری، حداقل به مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته، مجموعه‌ای از عملیات استخراج (در پاره‌ای از موارد همراه با کانه‌آرایی)، به منظور به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام گرفته باشد.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می‌شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها، شهرداری‌ها و سایر مؤسسات بخش عمومی اعمال می‌شود.

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام‌وقت یا پاره‌وقت برای معدن کار می‌کنند. شاغلان از نظر وظیفه‌ای که به عهده دارند به دو گروه شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی) تفکیک می‌شوند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه‌ای که کسب کرده‌اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنیسین‌های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب مهارت ندارد، مانند: کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی): کارکنانی هستند که به امور دفتری، اداری، مالی و خدماتی معدن و یا دفتر مرکزی، اشتغال داشته و به طور مستقیم در امر استخراج و تولید دخالت ندارند.

در ارائه آمار شاغلان، توضیح این نکته ضروری است که در محاسبه از روش "متوسط تعداد شاغلان در سال" استفاده شده است.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می‌باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیت‌ها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می‌شود، عرضه می‌گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیت‌ها یا معادن، مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه‌ها و یا افزایش عیار ماده خام، به بازار عرضه می‌شود. ضمناً در یک رشته فعالیت، ممکن است چند ماده معدنی به دست آید، مثلاً در رشته فعالیت استخراج سنگ مس، مواد معدنی سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن از تولیدات رشته فعالیت مذکور به حساب می‌آیند.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و ارزش ضایعات قابل فروش مواد معدنی به قیمت تولید کننده یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای): رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

گزیده اطلاعات

بر اساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال استان تهران، در سال ۱۳۹۳ تعداد ۱۲۲ معدن در حال بهره برداری در استان وجود داشته است. نتایج به دست آمده نشان می دهد، در مجموع ۲۴۰۰ نفر در این معادن به کار اشتغال داشته اند که تعداد شاغلان نسبت به سال ۱۳۹۳ معادل ۷۴/۵ درصد کاهش یافته است.

در همین سال ارزش تولیدات معادن حدود ۱۴۷۴ میلیارد ریال افزایش بوده که در بین فعالیت های مختلف معادن شن و ماسه با بیش از ۷۶۹ و معادن سنگ آهک با ۵۹۶ میلیارد ریال بالاترین ارزش تولیدات سالانه را داشته اند.

ارزش افزوده حاصل از فعالیت معادن در حال بهره برداری استان در سال ۱۳۹۳ حدود ۱۱۲۰ میلیارد ریال بوده است که معادن شن و ماسه با ۵۰۳ و معادن سنگ آهک با حدود ۳۸۲ میلیارد ریال دارای بالاترین میزان ارزش افزوده بوده اند. مجموع ارزش افزوده این معادن حدود ۷۹/۰ درصد از کل ارزش افزوده این بخش را به خود اختصاص داده است. در سال ۱۳۹۳ از مجموع ۲۱۵ میلیارد ریال سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری ۷۲/۵ درصد مربوط به ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری بوده است.

ارزش افزوده: عبارت از ارزش دریافتیها (ستاندهها)

منهای ارزش پرداختیها (دادهها) است.

ارزش دریافتیها (ستاندهها): عبارت از ارزش تولیدات

مواد معدنی، ضایعات قابل فروش مواد معدنی، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان معدن و سایر دریافتی‌های معدن است که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختیها (دادهها): عبارت از ارزش مواد، ابزار و

وسایل کار کم‌دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختی‌ها است که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

شرکت تعاونی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴-

کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

شرکت تعاونی معدنی: نوعی شرکت تعاونی است که در

زمینه

استخراج، بهره‌برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

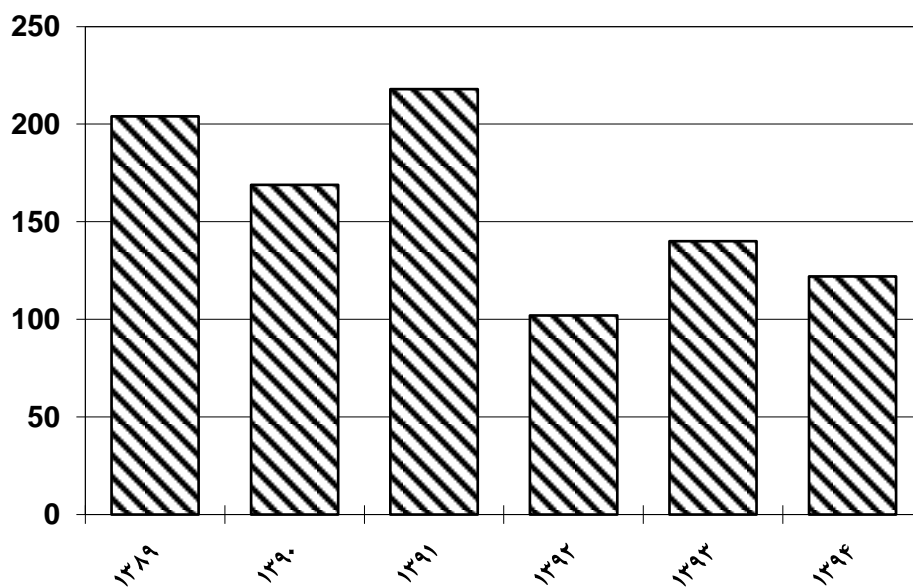
۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (میلیون ریال)	تعداد شاغلان ^(۱)	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت دولتی	مدیریت خصوصی	جمع	
۱۸۸۰۰	۲۴۶۷	۲۴	۱۷۱	۱۹۵	۱۳۷۵ ^(۲)
۱۸۲۹۸	۱۱۹۸	۸۴	۱۰	۹۴	۱۳۸۰
۱۸۱۵۸۶	۳۱۳۸	۱۶۷	۲	۱۶۹	۱۳۸۹
۲۲۱۳۵۲	۲۷۲۵	۱۱۵	۳	۱۱۸	۱۳۹۰
۱۹۶۴۴۲	۲۰۵۶	۱۰۰	۱	۱۰۲	۱۳۹۱
۲۹۸۱۶۱	۳۲۲۳	۱۳۵	۵	۱۴۰	۱۳۹۲
۳۶۴۷۹۲	۲۴۰۰	۱۲۱	۱	۱۲۲	۱۳۹۳
۲۱۵۲۹۷	۱۵۳۶	۶۸	۰	۶۸	استخراج شن و ماسه
۲۱۳۱۲	۱۹۱	۱۸	۰	۱۸	استخراج سنگ لاشه
۷۶۱۶۸	۴۰۳	۱۶	۰	۱۶	استخراج سنگ آهک
۱۵۹۷۰	۶۲	۸	۰	۸	استخراج سنگ گچ
۷۰۶	۷	۱	۰	۱	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۲۶۱۲	۲۶	۴	۱	۵	استخراج سولفات سدیم
۶۲۱۶	۵۷	۱	۰	۱	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۴۹۹۳	۲۳	۲	۰	۲	استخراج سیلیس
۹۶۰	۱۱	۱	۰	۱	استخراج بوکسیت
۱۶۱۶۲	۶۳	۱	۰	۱	استخراج کائولن و خاک نسوز
۴۳۹۶	۲۱	۱	۰	۱	استخراج سنگ منگنز

(۱) در معادنی که انجام بخشی از فعالیت استخراج، بصورت کنتراتی به دیگران واگذار شده، شاغلین آن بخش از فعالیت معدن، جزو شاغلین به حساب نیامده است.

(۲) شامل استان قم نیز می باشد.

۵-۱- تعداد معادن در حال بهره برداری

مبنا: جدول ۵-۱

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت و نوع استخراج

روش استخراج			تعداد معادن	سال و فعالیت
روپاز و زیرزمینی	زیرزمینی	روپاز		
۱	۳	۱۹۱	۱۹۵	۱۳۷۵ ^(۱)
۲	۴	۸۸	۹۴	۱۳۸۰
۱	۲	۱۸۸	۱۹۱	۱۳۸۵
۱	۱	۱۱۶	۱۱۸	۱۳۹۰
۷	۹	۱۵۴	۱۶۹	۱۳۸۹
۰	۱	۱۰۰	۱۰۲	۱۳۹۱
۰	۱	۱۳۹	۱۴۰	۱۳۹۲
۱	۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۳۹۳
۰	۰	۱	۱	استخراج بوکسیت
۰	۰	۶۸	۶۸	استخراج شن و ماسه
۰	۰	۱۸	۱۸	استخراج سنگ لاشه
۰	۰	۱۶	۱۶	استخراج سنگ آهک
۰	۰	۸	۸	استخراج سنگ کچ
۰	۰	۱	۱	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۰	۰	۵	۵	استخراج سولفات سدیم
۰	۰	۱	۱	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۰	۰	۲	۲	استخراج سیلیس
۰	۰	۱	۱	استخراج کائولن و خاک نسوز
۱	۰	۰	۱	استخراج سنگ منگنز

(۱) شامل اطلاعات استان قزوین نیز می باشد.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۳-۵- تعداد شاغلان^(۱) معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت

سایر کارکنان (اداری ، مالی و خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
۵۹۳	۷۷۱	۱۱۰۳	۲۴۶۷	۱۳۷۵
۱۵۶	۳۶۷	۶۷۵	۱۱۹۸	۱۳۸۰
۱۲۷	۳۲۱	۵۶۵	۱۰۱۳	۱۳۸۵
۱۲۶۴	۵۱۵	۱۳۵۹	۳۱۳۸	۱۳۸۹
۵۶۹	۱۰۲۵	۱۱۳۱	۲۷۲۵	۱۳۹۰
۴۱۷	۸۳۳	۸۰۵	۲۰۵۶	۱۳۹۱
۶۲۹	۱۱۷۷	۱۴۱۷	۳۲۲۳	۱۳۹۲
۴۶۱	۵۰۰	۱۳۶۷	۲۳۳۷	۱۳۹۳
۲	۱	۸	۱۱	استخراج بوکسیت
۳۴۹	۳۹۸	۷۸۹	۱۵۳۶	استخراج شن و ماسه
۴۴	۱۳	۱۳۴	۱۹۱	استخراج سنگ لاشه
۵۰	۴۳	۳۰۹	۴۰۳	استخراج سنگ آهک
۶	۷	۴۹	۶۲	استخراج سنگ گچ
۱	۰	۶	۷	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۲	۱۷	۷	۲۶	استخراج سولفات سدیم
۱۰	۱۰	۳۷	۵۷	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۰	۸	۱۵	۲۳	استخراج سیلیس
۵	۳	۱۳	۲۱	استخراج سنگ منگنز

(۱) در معادنی که انجام بخشی از فعالیت استخراج بصورت کنتراستی به دیگران واگذار شده شاغلین آن بخش از فعالیت معدن جزو شاغلین به حساب نیامده است.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی در حال بهره برداری برحسب فعالیت (هزارتن - میلیون ریال)

ارزش			مقدار			فعالیت
۱۳۹۳ ^(۱)	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۳ ^(۱)	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۱۶۷۴۴۷۴	۱۳۷۶۳۳۹	۷۹۳۸۶۷	۲۶۸۲۶	۲۴۷۲۴	۱۸۱۰۲	جمع
۱۳۵	.	.	۲	.	.	استخراج سنگ منگنز
۵۵۰۰	۱۲۵۰۰	۶۷۶۷	۵۰	۵۰	۶۸	استخراج بوکسیت
۷۶۸۸۸۲	۷۴۴۵۰۶	۴۷۶۰۴۲	۱۲۵۹۶	۱۱۹۵۷	۱۰۶۱۷	استخراج شن و ماسه
۷۳۰۸۶	۷۱۵۰۲	۲۷۵۵۱	۶۲۸	۵۲۷	۳۳۸	استخراج سنگ لاشه
۵۹۶۰۶۹	۳۶۷۳۳۲	۲۲۲۴۸۲	۱۱۳۳۱	۸۹۸۶	۶۴۶۸	استخراج سنگ آهک
۷۷۹۷۹	۱۲۸۲۰۷	۱۲۹۳۷	۱۹۱۳	۲۸۵۴	۳۴۵	استخراج سنگ گچ
۱۳۲۰	۶۹۰	۷۵۹	۱	۱	۱	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۵۶۹۴۹	۶۴۷۸	۳۷۸	۵۰	۸۴	۵	استخراج سولفات سدیم
۳۳۸۰۰	۲۹۷۶۰	۳۳۳۳۳	۲۶	۲۴	۳۳	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۱۷۳۳۲	۱۳۵۹۷	۱۳۶۱۸	۲۰۴	۲۰۳	۲۲۷	استخراج سیلیس
۴۳۴۲۲	۱۷۶۷	.	۲۵	۳۸	.	استخراج کائولن و خاک نسوز

(۱) اختلاف در جمع به دلیل رند کردن اعداد است.

ماخذ- مرکز آمار ایران

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتی های معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت: ۱۳۹۳ (میلیون ریال)

دریافتی ها (ستانده ها)	پرداختی ها (داده ها)	ارزش افزوده	فعالیت
۱۷۰۵۹۵۸	۵۸۶۴۴۱	۱۱۱۹۵۱۹	جمع ^(۱)
۵۵۵۳	۴۱۹	۵۱۳۴	استخراج بوکسیت
۷۹۲۵۹۲	۲۸۹۸۰۷	۵۰۲۷۸۵	استخراج شن و ماسه
۷۶۴۲۲	۱۷۰۷۱	۵۹۳۵۱	استخراج سنگ لاشه
۵۹۷۸۱۴	۲۱۵۶۷۱	۳۸۲۱۴۳	استخراج سنگ آهک
۷۸۰۸۷	۱۷۷۱۵	۶۰۳۷۲	استخراج سنگ گچ
۱۳۳۲	۱۱۳	۱۲۱۹	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۵۶۹۴۹	۱۸۹۱۰	۳۸۰۳۹	استخراج سولفات سدیم
۳۴۳۰۰	۲۱۴۱	۳۲۱۶۰	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۱۷۷۳۲	۱۵۳۹۵	۲۳۳۷	استخراج سیلیس
۴۵۰۴۲	۹۰۹۱	۳۵۹۵۲	استخراج کائولن و خاک نسوز
۱۳۵	۱۰۸	۲۷	استخراج سنگ منگنز

(۱) اختلاف در جمع به دلیل رند کردن اعداد است.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵-۶- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای: ۱۳۹۳ (میلیون ریال)

فعالیت	جمع	ماشین آلات ، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
جمع	۲۱۵۰۳۹	۱۵۵۷۵۱	۲۱۵۹
استخراج شن و ماسه	۱۷۸۶۷۸	۱۳۴۸۷۰	۱۷۴۷
استخراج سنگ لاشه	۵۸۴۰	۵۶۵۶	۱۸۰
استخراج سنگ آهک	۵۹۸۸	۱۸۲۰	۰
استخراج سنگ گچ	۲۴۹۳	۲۱۲۷	۰
استخراج سیلیس	۸۵۷	۸۲۷	۰
استخراج کائولین و خاک نسوز	۲۰۸۴۳	۱۰۱۶۳	۸۸۵
استخراج سولفات سدیم	۳۰۱	۲۵۹	۴۲
استخراج سنگ منگنز	۵	۰	۵
استخراج بوکسیت	۲۳	۲۳	۰
استخراج باریت، خاک سرخ و زرد	۱۲	۱۲	۰

فعالیت	ساختمان	راه اختصاصی	توسعه و اکتشافات	سایر
جمع	۵۳۲۲۲	۲۳۶۱	۵۴	۷۷۸
استخراج شن و ماسه	۳۹۸۷۴	۱۴۱۳	۰	۷۷۴
استخراج سنگ لاشه	۰	۰	۰	۴
استخراج سنگ آهک	۳۵۵۴	۵۶۰	۵۴	۰
استخراج سنگ گچ	۰	۳۶۶	۰	۰
استخراج سیلیس	۰	۳۰	۰	۰
استخراج کائولین و خاک نسوز	۹۷۹۴	۰	۰	۰
استخراج سولفات سدیم	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ منگنز	۰	۰	۰	۰
استخراج بوکسیت	۰	۰	۰	۰
استخراج سولفات سدیم	۰	۰	۰	۰

(۱) اختلاف در جمع به دلیل رند کردن اعداد است.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۷-۵- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال در پایان سال

سرمایه (هزار ریال)	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان
۶۸۳۲۶۰۷	۹۱۶	۱۱۴۲	۱۲۷	۱۳۷۵
۷۱۶۵۸۱۹	۱۱۵۲	۱۴۳۸	۱۳۷	۱۳۸۰
۷۲۵۸۹۶۹	۱۲۶۳	۲۳۶۰	۲۴۱	۱۳۸۵
۹۱۲۸۸۷۳	۲۱۷۳	۳۴۵۸	۲۵۶	۱۳۹۰
۹۳۶۲۶۷۳	۲۴۵۳	۳۵۴۴	۲۵۹	۱۳۹۱
۹۳۹۸۵۲۳	۲۲۵۳	۳۴۹۸	۲۵۹	۱۳۹۲
۱۵۵۳۰۵۷۳	۲۴۴۳	۳۲۲۵	۲۶۳	۱۳۹۳
۲۲۷۵۷۵۵۶	۲۴۸۵	۳۶۱۷	۲۶۷	۱۳۹۴
.	.	.	.	اسلامشهر
.	.	.	.	بهارستان
۱۳۷۵۰۰	۱۹۲	۶۸	۷	پاکدشت
۱۰۵۰۰	۱۲	۲۳	۲	پردیس
۱۲۰۰۰	۲۵	۸	۱	پیشوا
۲۱۶۹۹۲۷۸	۱۵۴۸	۲۸۲۲	۱۸۱	تهران
۳۴۵۲۶۲	۳۷۸	۲۶۵	۲۶	دماوند
.	.	.	.	رباط کریم
۱۵۰۱۵۰	۵۴	۴۵	۶	ری
۸۲۲۱۶	۴۷	۸۵	۱۰	شمیرانات
۳۲۵۰۰	۲۹	۲۸	۴	شهریار
۱۶۰۷۰۰	۱۰۱	۱۳۷	۱۴	فیروزکوه
۳۰۴۵۰	۵۷	۸۷	۱۰	قدس
.	.	.	.	قرچک
.	.	.	.	ملارد
۹۷۰۰۰	۴۲	۴۹	۶	ورامین

مأخذ- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان تهران.

